

Academia Română și Centenarul Marii Uniri ¹

1. Pentru Academia Română anul 2018 stă sub semnul Centenarului. Sărbătorirea a 100 de ani de la înființarea statului unitar român este obligația morală și profesională a Academiei Române, instituție fondată în 1866 de promotori vizionari, inclusiv din perspectiva momentului astral pe care îl reprezintă Marea Unire. Membrii Academiei Române au reprezentat, de la începuturile ei, toate regiunile locuite de românii, plus aromânii, chiar dacă teritoriile din care proveneau aceștia aveau altă apartenență statală, politică și strategică. Fondatorii au fost șapte patrioți din Vechiul regat, Țara Românească și Moldova, trei din Transilvania, trei din Basarabia, doi din Bucovina, doi din Banat, doi din Maramureș și doi din Macedonia. Cu mai bine de 50 de ani înaintea Marii Uniri, Academia Română anticipa proiectul de la 1918.
2. Academia Română știe că Centenarul nu este și nu trebuie să fie exclusiv o evocare a trecutului. Centenarul privește *prezentul* României și vorbește despre *viitorul* ei. Performanța strămoșilor noștri de la 1 decembrie 1918 devine oglinda care ne permite să ne comparăm noi, cei de azi și proiectele noastre prezente și viitoare, cu predecesorii. Centenarul este un bun prilej de a discuta despre România, România pe care am moștenit-o de la strămoșii noștri, România pe care o construim noi astăzi și România pe care o vom lăsa moștenire copiilor și nepoților noștri.
3. 1 decembrie 1918 este un bun prilej de a ne bucura împreună, toți românii, indiferent unde ne aflăm astăzi, de succesul unui proiect politic și de a-i omagia pe promotorii săi. 1918 a fost clipa astrală a acestui popor, momentul care a încununat un proiect politic amplu, de mare complexitate și urmat cu acribie, indiferent de conjuncturi. A fost un succes. Începând cu anii 30 ai secolului trecut, România a avut o evoluție ascendentă în dezvoltarea ei socială și economică, dar efectele benefice plene ale efortului politic și economic depus au fost brutal împiedicate de război și, ulterior, de ocupația sovietică. Ambele au subminat cel mai mare proiect statal pe care România modernă l-a avut vreodată. Prin

¹ Completare la Programul Academiei Române de sărbătorire a Marii Uniri

succesul Unirii de la 1 decembrie 1918, românii trebuie să înțeleagă că nici în „gena românească”, nici în „psihologia poporului român”, nici în geografie sau în religia lui nu este înscrisă vreo fatalitate, a eșecului și a înfrângerii. Din moment ce același popor a repurtat, la 1 decembrie 1918, succesele politice și strategice marcante, interne și internaționale, înseamnă că se poate. *Iar dacă acum nu se poate, eșecul este exclusiv al nostru, al celor de astăzi, care nu mai pot, la 100 de ani de la Marea Unire, să se ridice la înălțimea înaintașilor.* 1 decembrie 1918 este semnul explicit al faptului că pentru eșecurile de astăzi nu putem da vina pe nimeni, decât pe noi înșine. *Centenarul ne reamintește, intempestiv, că nu avem, în realitate, nicio scuză.*

4. Academia Română va deveni unul dintre forurile cele mai active pentru a găzdui și organiza manifestări pe această temă. Este misiunea și menirea ei. Dar Academia Română nu va deveni vehiculul prin care și acoperișul sub care, sub pretextul relativismului total, *totul* va fi pus în discuție. Nu totul este discutabil, nu totul este „de discutat”.
5. O televiziune de la estul României ne îndeamnă, sub camuflajul sloganului insidios - „Ask more!” („Întreabă mai mult!”) - să punem totul în discuție și să punem sub semnul întrebării mai ales apartenența noastră la UE, apartenența la NATO sau parteneriatul strategic cu America. Nu e vorba însă despre nicio discuție critică, ci *despre un proiect politic și geopolitic explicit.* Același slogan îl promovează și unii din vestul României, care ne sugerează tot mai insistent, în anul Centenarului, să punem în discuție premisele și fundamentele Marii Uniri - mai exact, 1 decembrie 1918 și Tratatul de la Trianon. Strategia e clasică: și se cere să acceptăm o dezbateră oficială, pentru a arăta lumii că ar exista o problemă de dezbătut. Și, dacă există o problemă, ea trebuie „rezolvată”, evident în alți termeni decât cei de acum 100 de ani. România nu are însă nicio problemă: nici cu 1 decembrie 1918, nici cu Tratatul de la Trianon nici cu vecinii săi nici cu minoritățile care trăiesc pe teritoriul României. În aceste condiții, o asemenea „discuție” nu poate exista și nu poate fi admisă. Pentru că nu despre o discuție onestă și inocentă este vorba, ci despre pretextul unei insidioase campanii de relativizare a întregului context al primului război mondial, care, pentru români a fost Războiul de Reîntregire. Tratatul de la Trianon, democrația liberală, principiile wilsoniene

care au stat la baza reconstrucției europene, *pax americana* sunt pentru România reperele esențiale ale devenirii ei.

6. Academia Română constată că aceste invitații la „dialog”, care se întesesc pe toate canalele, și din Est și din Vest, vin din partea unora care astăzi propovăduiesc pe față iliberalismul și sunt în prima linie a contestării normelor de funcționare a Uniunii Europene. Nu poți fi iliberal intransigent la tine acasă și să te transformi, credibil, în „liberal” atunci când ești în afara frontierelor tale. *Nu poți promova iliberalismul la Moscova sau la Budapesta și „liberalismul” la București.* Regimurile iliberale care își întesesc acțiunile în preajma României, și la Est și la Vest, devin tot mai vizibile în lumina Centenarului, căci unele dintre cele mai nocive consecințe ale războiului mondial au fost regimurile (inițial) iliberale care, ulterior, s-au transformat, nefast și explicit în regimuri fasciste și naziste. Acestea, alături de omologul lor sovietic/comunist, au fost năpastele secolului XX, pe care nu vrem să le mai vedem niciodată.
7. *Iliberalismul încurajează astăzi iredentismul.* Pe de-o parte, *ideologic*, forțează false „dezbateri”, menite să pună sub semnul întrebării ordinea europeană post-imperială și post-Trianon; pe de alta, *politic*, încearcă să impună forme de reorganizare a statului român, forme fără relevanță europeană, și să declanșeze „referendumuri” pentru a pune pe harta separatismelor potențiale ale Europei și regiunea noastră, inclusiv sau în primul rând România.
8. Academia Română, așa cum a făcut de fiecare dată, respinge asemenea abordări. Nu poate fi vorba despre tensiuni sau confruntări interetnice într-o Românie care, din punctul de vedere al statutului minorităților, este model în regiune și dincolo de ea. Într-o Românie care a făcut Unirea cea Mare de la 1 decembrie 1918 *fără să existe un război civil sau o confruntare violentă pe teritoriul Transilvaniei. Români, maghiarii sau germanii nu s-au luptat în 1918 pentru sau contra Unirii.* Pentru cei care astăzi vor să pescuiască în ape tulburi, lecția istorică a Marii Uniri și a consensului supraetnic de atunci este mai vie ca oricând.
9. Academia Română face apel la clasa politică din România să fie la înălțimea misiunii sale, mai ales în anul Centenarului. *Clasa politică nu are voie să se joace cu principii sacrosante sau să deschidă o cutie a Pandorei, pe care, mai târziu, nu o va putea*

închide nimeni. Nu totul este de vânzare, nu orice se poate negocia, nu orice se poate justifica prin jocuri politice sau politicianiste. În anul Centenarului Marii Uniri, aceste chestiuni sunt și vor deveni mai sensibile. Iar responsabilitatea clasei politice, a intelectualilor din spațiul public, a jurnaliștilor trebuie să fie la cote maxime. Iliberalismul și iredentismul nu trebuie să aibă nicio șansă în România sau în Uniunea Europeană. Răspunsul României și al Europei la iliberalism trebuie să se manifeste prin mai multă unitate și printr-o mai eficientă Uniune Europeană. Nu trebuie admisă în nici un caz o pactizare cu iliberalismul, indiferent de direcția din care vine acesta.

10. Academia Română năzuiește și va face tot ce îi este în putință ca anul Centenarului să nu devină nici prilej de vrajbă, nici prilej de tensiuni etnice. Cel mai clar semn al reconcilierii româno-maghiare, adevărate, nu formale, ar fi o sărbătorire comună, la cel mai înalt nivel politic și diplomatic - București - Budapesta - a Centenarului românesc. *Suntem conștienți că nu ne putem bucura cu toții la fel în 2018. Dar bucuria unora și tristețile altora nu trebuie transformate în instrumente de luptă politică. Este vorba, în primul rând, despre respect reciproc. Marele istoric Nicolae Iorga a știut asta foarte bine atunci când scria, în anii interbelici: „Din suflet compătimim pe unguri, ale căror calități de rasă suntem în stare a le prețui, pentru cumplita nenorocire la care i-au adus defecte tot atât de însemnate și neputința de a se conduce în momente de criză. Și, oricât ar fi fost de firesc ca la București să se facă demonstrație pentru triumful final al unei oștiri așa de încercate, care e cea mai mare iubire și mândrie a noastră, n-a stat în intenția noastră să ofensăm suferința. (...). Și am dori ca prin aceasta să fim și provocatorii acelu reviriment în spirite, care ar reda operei comune a civilizației moderne pe un popor maghiar rațional, fără nimic din acel imperialism copleșitor pentru alții, care exclude până acum pe unguri de la orice colaborație folositoare”.*